

Deneyisel çağda, hayvan deneyleri bilincin her yönünü araştırmak için uygun değildi. İnsanlardaki araştırmalar öznel deneyimlere dayanıyordu. Bilincin deneyisel olarak araştırılmasının, 1876'da psikolog Wilhelm Max Wundt (1832-1920) tarafından başlatıldığı söylenebilir. Wundtçu psikolojinin ana konusu tek kelimeyle BİLİNÇ'ti. Wundt "...bir gerçeğin araştırılmasındaki ilk adım bu gerçeği oluşturan unsurların tek tek tanımlanması olmak zorundadır" diyerek işe başlar. Bu yöntem aslında Gazali, sonradan Descartes'ın yöntemiymi: bütünü parçalara bölerek anlamak. Dolayısı ile bilincin elemanlarını aramak gerekiyordu. Wundt'un sistemi zihin (veya bilincin) kendi kendini düzenleyebilme yeteneği üzerinde yoğunlaştığından *iradecilik* olarak da adlandırıldı.

Wundt'a göre psikolojinin konusu dolaysız yaşantılar olmalıydı. Dolaylı yaşantılar ise, deneyimin kendisi hakkında bilgi vermekten ziyade *bir şey* hakkında bilgi ve malumat sağlar. Bu normal günlük yaşantımızın alışagelmış algı şeklidir. Oysa bir çiçeği gördüğümüzde yaşadığımız kırmızı deneyimi, zihnin organize edeceği unsur ve bilinç durumlarını oluşturur. Bir deneyimi yaşayan kişinin dışında başkalarının gözlemesi mümkün değildir. Bu nedenle psikolojinin kullanacağı yöntem içebakış (*introception*) ya da içsel algı (*internal perception*) olmalıdır.

Öznel, Nesnel ve İçgözlem

Zihinsel etkinlikler öznel veya nesnel olarak gözlemlenebilir. Nesnel gözlemler bir başka bireyin zihinsel

Harvey A. Carr-Psikoloji (1925, sayfa 1-14'den)

Wundt psikolojinin ana yöntemini şöyle sıralar: 1. Bilinç süreçlerinin en temel, basit elemanlarını analiz etmek, 2. bu elemanların nasıl organize olduklarını ve sentezlendiklerini öğrenmek, 3. organizasyonlarını yöneten birleşme yasalarını saptamak. Aynı zamanda ruhu bedenden ayrı, paralel ve birbirini etkilemeyen iki yapı olarak düşündü. Wundt, bilinç yaşantısı elemanlarına yoğunlaşmasına karşın, algıdaki bütünlüğün de farkındaydı. Yani, baktığımız bir ağacı yapraklar olarak değil de ağaç olarak algılıyorduk. Dolayısı ile daha önceden olan tamalgı (*apperception*) kavramı üzerine yaratıcı sentez ve psişik sonuçlar yasasını ekledi. Buna göre pek çok deneyim yaratıcı sentez ile bir bütün oluşturacak şekilde organize olur: “Her psişik birleşim bir şekilde kendini oluşturan elemanların katıksız özelliklerinin toplamalarının sahip olduğu özelliklere sahip değildir (1896).” Yani deneyimin temel basit parçaları yepyeni ve elemanlarında olmayan yeni bir şey yapar. Bu sonradan Gestalt psikologlarının söylediklerine (1912) benzer: bir bütün kendini oluşturan parçaların toplamından farklıdır.

[1]

Wundt kişinin bir uyarana karşılık verişini de üç aşamalı olarak tespit etti: farkına varma (*perception*)

), tamalgı ve niyet (*will*)

). Bir uyarıcı olduğunda, kişi önce onu algılar, daha sonra geçmiş yaşantıları içerisinde anlamlı bir yere oturtur ve son olarak da tepkide bulunmaya niyetlenir. Wundt dikkati, “herhangi bir zamanda, tüm bilinç içeriğinin sadece küçük bir bölümünün en parlak algısı” olarak ele aldı. Bu çağdaş tanımlardan çok da farklı değildir. Ve Wundt tüm zamanların en önemli psikologlarından biridir.

Orijin olarak tıp mensubu ve fizyolog olan Wundt,

Principles of Physiological Psychology

kitabında, anatomik olarak sinir sisteminin birbirleriyle ilişkili, çok sayıda öğeden oluşmuş bir karmaşık bütünlük olduğunu açıklamıştır. Asırlar boyunca bilinç kapsamının öğelerine çözümlenebileceği üzerinde durulmuştu. Yukarıdaki fikirleriyle Wundt bu görüşü “sinir sisteminin bilinen gerçekleri” ile düşünme temelinde kanıtlama yolunu açmıştır.

[2]

[1] Schultz Dp, Schultz SE. Modern Psikoloji Tarihi, Kaknüs yay, 2001.

[2] Karakas S & Bekçi B. Zihin-beden ilişkilerini ele alan bilim dallarının doğuşu ve gelişimi. NeuroQuantology 2003; 2: 232-265